

Türk-İslam Sanatları Tarihi Anabilim Dalı Çevrimiçi VI. Koordinasyon Toplantısı

BETÜL ESER¹ BELKİS DOĞAN²

¹ Arş.Gör. Marmara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Türk İslam Sanatları Tarihi Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye betuleser16@gmail.com

(Sorumlu Yazar/ Corresponding Author)

² Arş.Gör. Marmara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Türk İslam Sanatları Tarihi Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye belkis.dogan@marmara.edu.tr

Geliş Tarihi / Received Date : 15.04.2022

Kabul Tarihi / Accepted Date : 06.06.2022

Yayın Tarihi / Published Date : 30.06.2022

Atıf / Cite as

Eser, Betül- Doğan, Belkis. "Türk-İslam Sanatları Tarihi Anabilim Dalı Çevrimiçi VI. Koordinasyon Toplantısı". *İstem* 20/39 (2022): 329-336.

<https://doi.org/10.31591/istem.1134807>

Koordinasyon toplantıları, üniversitelerdeki bölüm ve anabilim dalları tarafından belirli periyotlarda gerçekleştirilen buluşmalardır. Bu toplantılarda bölümlerin ve anabilim dallarının faaliyetleri, hedefleri, sorunları ve çözüm önerileri ele alınır. İlahiyat ve İslami İlimler Fakülteleri'ndeki Türk- İslam Sanatları Tarihi anabilim dallarında da söz konusu toplantılar ilgili öğretim elemanları tarafından düzenli olarak gerçekleştirilmektedir. Bu toplantıların beşincisi 2019 yılında Bursa Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin ev sahipliğinde düzenlendi ve V. Koordinasyon Toplantısı'nın sonunda bir sonraki toplantının Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi tarafından organize edilmesine karar verildi. Gerekli hazırlıklar yapıldıktan sonra 17-18 Nisan 2020 tarihinde VI. Koordinasyon Toplantısı'nın gerçekleştirileceği anabilim dalında görev yapan öğretim elemanlarına mail yoluyla haber verildi. Fakat tüm dünyada ve ülkemizde etkili olan Covid-19 salgını sebebiyle toplantı ertelendi. Salgının halen devam etmesi üzerine toplantının çevrimiçi olarak 20 Mart 2021 tarihinde yapılmasına karar verildi.

Türk - İslam Sanatları Tarihi Anabilim Dalı VI. Koordinasyon Toplantısı 20

"This article is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) (CC BY-NC 4.0)"

Mart 2021 tarihinde Skype uygulaması üzerinden çevrimiçi olarak üç oturum şeklinde gerçekleştirildi. Programın açılış konuşması Marmara İlahiyat Fakültesi Türk-İslam Sanatları Tarihi Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Aziz Doğanay tarafından yapıldı. Toplantının ilk oturumunda *“Türk İslam Sanatları Tarihi Anabilim Dallarında Müfredat, İstihdam, Personel Lisansüstü Öğrenci Kabul Usullerine İlişkin Sorunlar”* ele alındı. Toplantının oturum başkanlığını Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nden Prof. Dr. Candan Nemlioğlu icra etti. İlk oturumdaki birinci konuşmacı Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nden Prof. Dr. Bahattin Yaman’dır. Prof. Dr. Bahattin Yaman, alanımızda yaşanan istihdam sorunlarını ele alan bir sunum paylaştı. Sunumunda *“Enstitülerin Türk-İslam Sanatları Tarihi ile ilgili bölümlerinden mezun olan lisansüstü öğrenciler nerelerde çalışabilmektedir, müze ve arşiv gibi kurumlarda çalışma imkanları var mıdır, hangi kurumlarda niçin çalışmamaktadır ve istihdam alanlarının genişletilmesi için neler yapılabilir?”* şeklindeki soruların cevaplarına yer verildi. Sayın Yaman, öncelikle İlahiyat Fakülteleri’nde yer alan Türk-İslam Sanatları Tarihi dersinin öneminin ısrarla anlatılması gerektiğini vurguladı. Bu alanda lisansüstü eğitimini tamamlamış kişiler için bazı alternatif çalışma alanlarının olabileceğinden bahseden hocamız şu örnekleri verdi;

- Üniversitelerde akademik personel olarak görev alabilir.
- Becerisi olan arkadaşlar halk eğitim merkezlerinde sanat eğitmeni olarak ders verebilir.
- Adliyelerde bilirkişilik başvurusunda bulunulabilir.
- Günümüzde kazı çalışmaları 12 ay devam etmektedir. Dileyenler bu kazı çalışmalarında görev alabilir.
- Bazı belediyelerde eski mezar taşları ile ilgili çalışmalar yapılmaktadır. Dileyenler mezar taşlarının koruma altına alınabilmesi gibi hususlarda görev alabilir.

Bu noktada Aziz Doğanay, Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlı kaçakçılık şubelerinde polis olarak görev almaları konusunda girişimlerde bulunabileceğini ifade etti. Hüseyin Can ise ülkemizde turist rehberlerine fazlaca ihtiyaç olduğunu, mezunların bu alanlarda eğitim alabileceğini ve gerekli sertifikaları haiz olanların kazılara “kazı fotoğrafçısı” olarak katılabileceğini dile getirdi.

Sayın Yaman son olarak bu alanda lisansüstü eğitim alan, uzmanlaşmış kişilerin Anıtlar Kurulu’nda uzman olarak görev alamaması hususunu gündeme

getirdi ve bu konuda gerekli adımların atılması temennilerde bulundu. Konuşmanın sonunda söz alan Prof. Dr. Abdülkadir Dünder, Anıtlar Kurulu üyeliğine sadece sanat tarihi diploması olan kişilerin kabul edildiğini, profesör olursa dahi kurul üyesi olunmadığını, bu sebeple kendisinin lisansüstü öğrencilerine doktora eğitimi esnasında sanat tarihi diploması almalarını tavsiye ettiğini söyledi. Sayın Yaman'ın konuşmaları burada sona erdikten sonra oturum başkanı Prof. Dr. Candan Nemlioğlu ikinci konuşmacıya söz vermeden önce Türk-İslam Sanatları Tarihi dersinin teorik bilgilerin yanında uygulamayı içermesi gerektiğini vurguladı. Bu hususta yurtdışında eğitim aldığı sürede edindiği tecrübeleri katılımcılar ile paylaştı. Öğrenilen bilgilerin uygulama olarak deneyimlenmesi için "Koruma ve Onarım Enstitüleri"nin kurulabileceğini önerdi.

Toplantının ilk oturumunun ikinci konuşmasını Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden Prof. Dr. Mustafa Yıldırım gerçekleştirdi. Hocamız konuşmasında, alanımızın müfredat meselesini ele aldı. Yıldırım, anabilim dalının tek zorunlu dersi olan "Türk-İslam Sanatları Tarihi ve Estetiği" dersinin üniversitelerde farklı yarıyıllarda verildiğine dikkat çekerek dersin verileceği yarı yılın 2. ya da 3. sınıfa sabitlenmesinin gerekliliğine ve bu hususun fakültelerin gerekli mercileri ile görüşülmesine vurgu yaptı. Hocamız konuşmasının devamında mevzu bahis zorunlu dersin müfredatı ve seçmeli dersler hakkında bilgi verdi. Bununla birlikte sayın Yıldırım, alanın zorunlu dersinin Türk-İslam Sanatları Tarihi ve Estetiği olması sebebiyle derslerde İslam öncesi Türklerin sanatı hakkında bilgi verilmesi gerektiğini ve öğrencilerin "Tanrı, kut, töre" gibi kavramları bilmeleri gerektiğini hatırlatarak derslerde ezber üzerine kurulu olan deskriptif yöntemden vazgeçilmesini önerdi. Sayın Yıldırım ayrıca fakültelerde tek bir anabilim dalı ile yetinilmeyip farklı bilim dallarının da oluşturulabileceğini söyleyerek kendilerinin Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde "Türk Süsleme ve Hat Sanatları Anabilim Dalı'nı kurduklarını belirtti.

İlk oturumun son konuşmacısı ise Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden Prof. Dr. Aziz Doğanay oldu. Hocamız anabilim dalında yaşanan lisansüstü öğrenci kabullerinde usûl sorunlarını ele alan bir sunum gerçekleştirdi ve konuşmasında ilk olarak lisansüstü programlarda okutulan derslerde muhtevalarına girmeden sadece müşterek isim birliğinin (en azından %80) oluşturulması konusunu ele aldı.

Sayın Doğanay, anabilim dalına lisansüstü öğrenci ve personel alımındaki

şartlarda aranan ALES ve bilim sınavı oranlarında birliğin sağlanması, ALES ve yabancı dil sınavının ön kabul şartı olarak belirlenmesi hususunda bir çalışma yapılmasını önerdi ve nitelikli alımların yapılabilmesi için bu konunun önemine vurgu yaptı. Benzer sorunlarının personel alımlarında da yaşandığını dile getirdi. Bu noktada Mustafa Yıldırım, enstitü olarak kendilerinin Yüksek Lisans ve Doktora alımlarında bilim sınavından en az 50 puan alma şartı getirdiklerini ifade etti.

Doğanay ayrıca ilân edilen kontenjan sayısı kadar başarılı öğrenci bulunmadığı takdirde, eğer fazla sayıda müracaat varsa kontenjan dolana kadar öğrencinin kabul edilmesi meselesinin doğurduğu sıkıntılara değindi. Hocamız yukarıda ifade edilen hususların ortak bir bildiri ile yetkili mercilere ivedilikle iletilmesi temennisinde bulundu. Ayrıca Sayın Doğanay tüm ilahiyat fakültelerinin Türk-İslam Sanatları Tarihi Anabilim Dalı öğretim elemanlarının koordineli çalışabilmesi, anabilim dalının sorunlarına çözüm üretilebilmesi ve anabilim dalı faaliyetlerini daha kapsamlı yürütebilmek adına *İslam Sanatları Tarihi Derneği'*ni kurduklarını ilan etti.

Üç konuşmacının sunumlarından sonra oturumun yarım saatlik müzakere kısmında katılımcılar konuşmacıların sunumlarına yönelik katkı, eleştiri ve çözüm önerilerini paylaştı. Oturum başkanı Prof. Dr. Candan Nemlioğlu'nun değerlendirme ve teşekkür konuşması ile ilk oturum sona erdi.

İki oturum arasında verilen dinlenme ve ihtiyaç molasından sonra toplantının ikinci oturumuna geçildi. Türk-İslam Sanatları Tarihi Anabilim Dalı VI. Koordinasyon Toplantısı'nın ikinci oturumunda "Türk- İslam Sanatları Tarihi Anabilim Dalları ile Diğer Kurumlar Arası Çalışma Koordinasyonu" ele alındı. Oturumu, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden Doç. Dr. Hicabi Gülgen hocamız yönetti. İkinci oturumun ilk konuşmacısı olarak Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden Prof. Dr. Fatih Özkafa, *Türk- İslam Sanatları Tarihi Anabilim Dalları ile Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı Arasında Yapılabilecek Koordineli Çalışmaları* ele alan bir sunum gerçekleştirdi. Hocamız sunumumda Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı ile bir görüşme ifa ettiğini ve görüşme neticesinde:

- Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı'na bağlı olan saraylara anabilim dalımız tarafından yapılacak toplu gezilerde ücret alınmayacağını,
- Anabilim dalımızdan olup Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı'na bağlı mekanlarda araştırma yapmak isteyenlere fotoğraf çekebilme imkânı

sağlanacağını,

- Çalışmalar ve ziyaretler öncesinde e-posta yoluyla ya da yüz yüze gerekli başvurular yapıldığında yukarıdaki imkanlardan faydalanılacağı-
nın haberini katılımcılara bildirdi.

Toplantının ikinci oturumunda ikinci konuşmacı olarak Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden Doç. Dr. Eyüp Nefes hocamız *Türk-İslam Sanatları Tarihi Anabilim Dalı ile T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Arasında Yapılabilecek Koordineli Çalışmaları* ele alan bir sunum gerçekleştirdi. Hocamız, konuşmalarında öncelikli olarak tarihi yapıların mülkiyeti sorununu dile getirdi. Bu hususta alanımızdaki araştırmacıların çalışmaları esnasında zaman zaman mülkiyeti tescilli olmayan yapılarla karşılaşabildiğini, böyle durumlarda konunun İl Kültür Müdürlükleri, Vakıflar Bölge Müdürlükleri ve Diyanet İşleri Başkanlığı gibi ilgili makamlara bildirilmesi gerektiğini vurguladı.

Hocamız, lisans ve lisansüstü öğrencilere 2863 Sayılı Koruma Kanunu'nun derslerde okutulmasının önemine ve gerekliliğine değindi. Sayın Nefes, ilgili kanunda belirtildiği üzere yapılarda izinsiz tamir ve onarım yapılmasının cezası bulunduğunu ifade etti. Ayrıca teberrükât eşyası olarak isimlendirilen malzemelerin camilerin görevlilerinin üzerine zimmetli olduğuna ve bu hususta ileride camilerde görevlendirilecek olan öğrencilerin bilgilendirmeleri gerektiğine dikkat çekti.

Sayın Nefes, lisansüstü çalışmalarda bölgede bulunan müzelerde envantere işlenmemiş Türk-İslam eserlerinin ele alınabileceğini belirterek müzelerde ciddi miktarda İslamî döneme ait sikkelerin bulunduğunu ve bu sikkelerin de tez konusu olarak ele alınabileceğini belirtti.

İkinci oturumun son konuşmacısı Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde araştırma görevlisi olan Belkıs Doğan *Türk-İslam Sanatları Tarihi Anabilim Dalı ile Diyanet İşleri Başkanlığı Arasında Yürütülebilecek Koordineli Çalışmaları* ele alan bir sunum gerçekleştirdi. Sunumda Diyanet İşleri Başkanlığı ile yürütülebilecek ortak çalışmalar aşağıdaki şekilde sıralandı;

- Taraflar, cami cemaatinin ve Başkanlık personelinin taşınabilir ve taşınmaz kültür varlıkları hakkında bilgilendirilmesine, farkındalık geliştirilmesine yönelik ortak faaliyetler gerçekleştirebilir.
- Taraflar, İslam Tarihi ve Sanatları alanında sempozyum, panel, konferans, seminer, sergi ve yayın hazırlama organizasyonlarında iş birliği

yapabilir.

- Dernek, Başkanlığa bağlı hizmet içi eğitimlerde öğretim elemanı desteği sağlayabilir.
- Başkanlık, Dernek üyelerinin yürüttüğü bilimsel araştırmalar kapsamında, kullanımı Başkanlığa ait tarihi yapılarda *İslam Tarihi ve Sanatları Derneği Kimlik Kartı* ibraz etmek suretiyle inceleme, araştırma, fotoğraf çekme vb. hususlarda gerekli desteği sağlayabilir.
- Taraflar sunulacak hizmetleri planlamak ve değerlendirmek üzere belirli zamanlarda istişare toplantıları yapabilir.

Belkıs Doğan yukarıda dile getirilen ortak çalışma hususlarının kolaylıkla hayata geçirilebilmesi için dernekleşmenin gerekliliğine vurgu yaptı ve ilk oturumda Aziz Doğanay Hocamızın açıkladığı üzere dernek kurma girişiminin ilk adımlarının tamamlandığını ifade etti. Bununla birlikte Diyanet İşleri Başkanlığı ile Türk-İslam Sanatları Tarihi Anabilim Dalları arasındaki iş birliğinin somutlaşmasının bir protokolle mümkün olabileceğini belirterek Dernek ve Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından imzalanabilecek bir "Taslak Protokol Metni" önerdi.

Hocamız, Diyanet İşleri Başkanlığı ile yapmış oldukları görüşmeler neticesinde Başkanlığın da ortak bir protokol çalışmasına sıcak baktığı haberini verdi. Bu noktada oturum başkanı Hicabi Gülgen, yukarıda sıralanan maddelere Başkanlığın yurtdışı teşkilatında yürütülebilecek ortak çalışmaların ilave edilmesini önerdi.

Toplantının son oturumunda Prof. Dr. Abdülkadir Dündar başkanlığında diğer hocalarımızın katılımları ile görüşülen konular maddeler halinde katılımcılar ile paylaşıldı. Toplantının değerlendirilmesinin yapıldığı bu oturumda ileriye dönük planlanan çalışmalar tüm katılımcıların bilgisine sunuldu.

Bu çalışmalar arasında özetle;

- Ders içeriklerinin, tez çalışmalarının ve bilimsel kaynakların paylaşılabilceği bir web sitesinin kurulması,
- Çevrimiçi seminerler vasıtası ile sanat eseri tahlili/okuması çalışmalarının yapılması,
- Anabilim dalında görev yapan öğretim üyelerinin uzmanlık alanlarını içeren bir (video) belgesel serisinin hayata geçirilmesi,
- Anabilim dalının tüm öğretim elemanlarının dahil olduğu bir whatsapp grubunun kurulması,

- Alınımızda terminoloji birliğinin oluşması için bu hususta ortak bir çalışma planı yapmak suretiyle “Terminoloji Sözlüğü” mahiyetinde yayın hazırlanması
- Uzun vadede “Ahşap Sanatları Enstitüsü” ve “Taş Sanatları Araştırma Merkezi” gibi kurumların açılmasına öncülük edilmesi gibi hususlar yer aldı.

Ayrıca toplantıda Anabilim Dalı'nın YÖK ile bağlantılı sorunlarının çözümüne yönelik ilgili kurum ile görüşmeler gerçekleştirecek bir heyet oluşturulmasına karar verildi. Beş asil ve iki yedek üyeden teşekkül eden heyet aşağıdaki isimlerden oluşmaktadır.

Asil Üyeler

Prof. Dr. Yılmaz Can

Prof. Dr. Mustafa Yıldırım

Prof. Dr. Fatih Özkafa

Doç. Dr. Hicabi Gülgen

Arş. Gör. Belkıs Doğan

Yedek Üyeler

Prof. Dr. Abdülkadir Dündar

Arş. Gör. Dr. Fatma Şeyma Boydak

Kapanışta bir sonraki toplantının Yozgat Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi tarafından düzenlenmesine de karar verildi.

Sabah saat 10:00'da başlayan VI. Koordinasyon Toplantısı 18.00'a sona erdi.

Görsel 1: Türk-İslam Sanatları Tarihi Anabilim Dalı Çevrimiçi VI. Koordinasyon Toplantısı

Görsel 2: Türk-İslam Sanatları Tarihi Anabilim Dalı Çevrimiçi VI. Koordinasyon Toplantısı

Funding / Finansman: This research received no external funding. / Bu araştırma herhangi bir dış fon almamıştır.

Conflicts of Interest / Çıkar Çatışması: The author declare no conflict of interest. / Yazar, herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan eder.